

PREZENTAREA SPRE RECUNOAȘTERE – PROCEDEU PROBATORIU ȘI VARIETATE A IDENTIFICĂRII CRIMINALISTICE

dr. *VITALIE JITARIUC* *

Decan al Facultății de Drept și Administrație Publică,
Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul

ABSTRACT

Recognition is an evidentiary procedure provided for in the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova. It is also a variant, a specific form of forensic identification. The purpose of this evidentiary procedure is to give some subjects of criminal proceedings the opportunity to recognise, from among the persons or objects presented, those whom they have previously known or observed. If we are to be guided by the combination of „subject and object”, this evidentiary procedure has many forms and varieties. What they all have in common, however, is that the identifying subject must memorise the image of the person or object presented for recognition, identify it, establish that it is a complete coincidence, or give a negative response to the identification. The presentation for recognition has its own specificity, which distinguishes it from other evidentiary procedures: it cannot be replaced by hearing, confrontation, etc. A correct perception and understanding of the nature and content of an identification is necessary, first of all, for the correct performance of this evidentiary procedure and, last but not least, for the assessment of the authenticity, credibility and probative value of the results obtained in the process of investigation of criminal cases.

Key words:

identification; recognition; evidence; evidentiary procedure; proof; prosecution; protocol; rules of criminal procedure; signs; distinctive features; object; person; witness; injured party; suspect; accused; procedural assistant; forensic photography; video recording; uncertain features.

Introducere

Stabilirea sub toate aspectele a împrejurărilor unei fapte penale, a modului în care s-a activat și a persoanelor implicate reclamă efectuarea la timp și în mod judicios, sub

---

* ORCID ID: 0000-0002-9361-4460; e-mail: vjitariuc@gmail.com

aspect tactic, a activităților de urmărire penală prevăzute în lege în vederea administrării probelor, identificării și demascării făptuitorului.

Printre activitățile de urmărire aplicate frecvent în cercetarea actelor penale, în special a celor cu caracter violent, se înscrie și prezentarea spre recunoaștere, activitate a cărei finalitate, după cum demonstrează practica, contribuie în mod direct la stabilirea făptuitorului, a modului de operare și a împrejurărilor în care s-a activat¹. Rezultatul acesteia constituie un mijloc de probă, în măsura în care coroborează cu alte probe administrate în cauză. În cazul acestei acțiuni (procedeu tactic), procesul memorial de identificare se bazează pe compararea trăsăturilor caracteristice ale persoanei sau obiectului respectiv, prezentat spre recunoaștere cu trăsăturile caracteristice percepute anterior și păstrate în memorie de către cel ce este chemat să recunoască, să identifice².

Ca formă importantă de identificare criminalistică, prezentarea spre recunoaștere constituie una dintre cele mai eficiente modalități de identificare a cadavrelor necunoscute, de stabilire a apartenenței bunurilor sustrate în mod ilicit, a armelor și uneltelor folosite la comiterea infracțiunii și a altor obiecte ce se referă la latura obiectivă a acesteia³.

Or, prezentarea spre recunoaștere reprezintă o formă de identificare criminalistică, la baza căreia se află mecanismele psihice comune tuturor actelor de cunoaștere de către om a realității materiale, formă ce se distinge prin modul în care se desfășoară. Recunoașterea se realizează în cadrul unui act de urmărire penală – prezentarea spre recunoaștere – prevăzut în legislația procesual-penală în vigoare (art. 116–117)⁴ ca mijloc de constatare a faptelor cu semnificație probantă⁵. Prezentarea spre recunoaștere, ca una din formele identificării criminalistice, constă în analiza senzorială de către subiectul procesual (martorul, partea vătămată, bănuțit, învinuit – denumit identificator) a persoanelor, obiectelor asemănătoare, compararea trăsăturilor caracteristice ale acestora cu trăsăturile caracteristice percepute anterior în legătură cu săvârșirea infracțiunii cercetate. În baza acestei comparări, se pot desprinde anumite concluzii referitor la identificarea sau deosebirea persoanei, obiectului concret. Așadar, este vorba de o reacție memorială care are la bază un șir de procese psihologice: perceperea, memorarea, prelucrarea, păstrarea (stocarea) informației referitor la anumite persoane, obiecte etc. și reproducerea acesteia la solicitarea organului de urmărire penală sau a instanței de judecată⁶.

---

¹ S. Doraș, *Criminalistica*, Editura Cartea Juridică, Chișinău, 2011, p. 427.

² M. Gheorghiuță, *Tratat de criminalistică*, F. E. P. „Tipografia Centrală”, Chișinău, 2017, p. 613.

³ S. Doraș, *Criminalistica*, *op. cit.*, p. 430.

⁴ Codul de procedură penală al Republicii Moldova, Legea Republicii Moldova nr. 122–XV din 14 martie 2003, Monitorul Oficial, nr. 104–110, 2003. În vigoare din 12 iunie 2003.

⁵ S. Doraș, *op. cit.*, p. 427.

⁶ M. Gheorghiuță, *Tratat de criminalistică*, *op. cit.*, p. 613.

Metodologie

În procesul cercetării prezentării spre recunoaștere în calitate de varietate a identificării criminalistice am pus accent pe prevederile materialismului dialectic. Au fost aplicate pe larg metode particulare și generale ale cercetării științifice: metoda logică, comparativă, sistemică, structurală, gramaticală etc.

Baza științifică a cercetării este constituită din materialele doctrinare din domeniul criminalisticii și a dreptului procesual-penal, iar cea teoretică este reprezentată de lucrările mai multor cercetători de pe tărâmul criminalisticii și a dreptului procesual penal. De asemenea, nu în ultimul rând, în cadrul metodologiei de cercetare pe care am folosit-o, un loc aparte îl ocupă prevederile legii procesual-penale a Republicii Moldova, unele reglementări din Convenția europeană a drepturilor omului, precum și diverse soluții pronunțate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Rezultate și discuții

Deci prezentarea spre recunoaștere, întâlnită în literatura de specialitate și sub denumirea de „*identificarea persoanelor, obiectelor etc.*” reprezintă un procedeu probatoriu, cu valențe criminalistice, care presupune că un individ compară caracteristicile unor persoane, obiecte pe care le-a văzut cu cele ale unei persoane sau ale unui obiect pe care organul judiciar presupune că cel ce face identificarea le-a văzut, scopul fiind stabilirea identității dintre persoane sau obiecte, dacă aceasta este necesar pentru clarificarea împrejurărilor cauzei⁷.

În identificarea criminalistică, conținutul principal al examinării îl constituie evidențierea și aprecierea asemănarilor, o totalitate de caracteristici individuale similare conducând la identificarea obiectului creator de urme și implicit la deosebirea totalității caracteristicilor asemănătoare de cele ale altor obiecte. Dacă două obiecte, urme, fenomene, persoane se aseamănă, trebuie să se caute în ce sunt identice, putându-se astfel spune că asemănarea este indiciul unei identități ascunse. Pe de altă parte, și deosebirile pot avea rol cognitiv, neconcordanțele dintre obiectele sau urmele comparate contribuind la individualizarea și delimitarea lor⁸.

Vom reține că identificarea criminalistică este definită ca stabilirea identității unei ființe sau a unui obiect care are legătură cu fapta incriminată. Ea este subordonată scopurilor precise ale cercetărilor judiciare.

Specificul ei rezultă, în primul rând, din necesitatea descoperirii unor fapte și situații cu valoare probantă, de unde obligativitatea de a fi întreprinsă în limitele stricte ale legislației procesuale. În al doilea rând, specificul identificării criminalistice decurge din împrejurarea că cercetarea are întotdeauna un caracter retrospectiv, fiind ulterioară comiterii faptei. Evenimentul trecut nu poate fi observat nemijlocit, direct, ci doar

---

⁷ R. Slăvoiu, *Protecția penală a vieții private*, Editura Universul Juridic, București, 2016, p. 447–448.

⁸ L. Ionescu, D. Sandu, *Identificarea criminalistică*, ediția a 2-a, Editura C.H. BECK, București, 2011, p. 44–45.

reconstituit prin descifrarea și interpretarea informațiilor conținute în reflectările sale. În al treilea rând, în criminalistică scopul final al identificării îl reprezintă stabilirea concret-individuală a obiectelor și persoanelor. În al patrulea rând, spre deosebire de alte științe, în criminalistică prezintă o deosebită importanță nu numai stabilirea identității, dar și stabilirea neidentității, prin care se infirmă o ipoteză sau versiune de urmărire penală⁹.

Reprezentând o formă procesuală și de tactică criminalistică concretă a identificării, prezentarea spre recunoaștere constituie, în același timp, o modalitate de verificare a probelor administrate în cauză și a versiunilor elaborate pe parcursul cercetării faptei ilicite.

După natura sa, prezentarea spre recunoaștere este o acțiune de urmărire penală și de tactică criminalistică ce constă în crearea situației când persoanei audiate anterior i se dă posibilitatea să evidențieze din mai multe obiecte, persoane, animale prezentate, acela despre care el a depus declarații și i-a numit caracteristicile (semnalmente) exterioare¹⁰.

Vom menționa și faptul că foarte apropiat de prezentarea spre recunoaștere este procedeu tactic al audierii cu prezentarea anumitor obiecte care urmează a fi recunoscute de către persoana audiată. Totodată, urmează să reținem că prezentarea obiectelor persoanei audiate pentru recunoașterea lor reprezintă una dintre multiplele procedee tactice de audiere. El se aplică doar atunci când organul de urmărire penală deține obiectul în a cărui privință urmează a fi făcute declarații, ajutând persoana audiată să concretizeze și să restabilească în memorie anumite circumstanțe omise sau uitate. Obiectul poate fi prezentat pentru recunoaștere în procesul audierii doar atunci când avem convingerea că persoana audiată l-a perceput anterior și când nu este pusă la îndoială relevanța acestuia pentru cauza penală¹¹.

Prezentarea spre recunoaștere, în accepțiunea sa procesuală, nu trebuie confundată cu înfățișarea de persoane și obiecte în scopuri tactice sau în vederea precizării anumitor fapte și împrejurări, după cum este inadmisibilă substituirea prezentării spre recunoaștere cu diverse forme extraprocesuale de recunoaștere, într-adevăr, pe parcursul ascultării învinuitului, deseori apare necesitatea operării cu diferite obiecte-probe materiale pentru a demasca poziția mincinoasă și, în consecință, a obține declarații conforme realității. Se practică pe larg și procedeu tactic cunoscut sub denumirea de „întâlnire prin surprindere”, când într-un moment psihologic potrivit al interogatoriului, prin camera în care se desfășoară ascultarea învinuitului, se trece cu anumite obiecte sau se conduce în altă încăpere victima, un complice sau o altă persoană despre care cel audiat știe că se află în posesia unor date probante indiscutabile. Un obiect găsit la fața locului sau într-un spațiu percheziționat poate fi înfățișat proprietarului încăperii, avându-se în vedere nu identificarea, dar precizarea provenienței sale¹².

⁹ *Ibidem*, p. 47–48.

¹⁰ M. Gheorghiuță, *op. cit.*, p. 614.

¹¹ Слественнае деиствіа. Криміналістическіе рекомендаціі. Типовіе образці документов. Под редакціеі V. A. Образцова, Изд. ІУріст, Москвa, 2001, s. 169.

¹² S. Doraș, *op. cit.*, p. 428.

Procesul de recunoaștere a obiectelor, persoanelor este întâlnit și în procesul efectuării măsurilor speciale de investigații. Deosebirea principală dintre prezentarea spre recunoaștere procesual-penală de alte acțiuni asemănătoare constă în faptul că, în cazul celei dintâi, recunoașterea reprezintă elementul-cheie, pe când în celelalte situații ea nu este decât un element facultativ.

Este important și momentul că procesul de „identificare” în cazul prezentării spre recunoaștere se realizează în cadrul unor anumite limite procesual-penale, care sunt menite să asigure credibilitatea și autenticitatea informațiilor obținute. Pentru alte acțiuni ale organelor operativ-investigative și de urmărire penală pe acest segment nu sunt prevăzute condiții speciale privind asigurarea autenticității recunoașterii¹³.

În funcție de obiectul prezentat, se deosebesc următoarele tipuri de prezentări spre recunoaștere: a) recunoașterea persoanei; b) recunoașterea cadavrului; c) recunoașterea obiectelor materiale; d) recunoașterea animalelor; e) recunoașterea încăperilor, terenurilor¹⁴; f) recunoașterea după mers; g) recunoașterea după voce; h) recunoașterea documentelor și a textelor scrise etc.¹⁵.

În dependență de faptul dacă obiectul este prezentat spre recunoaștere în natură sau după imaginea sa, prezentarea spre recunoaștere se clasifică în *mijlocită (directă)* și *nemijlocită (indirectă)*. Prezentarea spre recunoaștere mai poate fi clasificată în baza următoarelor criterii:

1) după tipul obiectului prezentat spre recunoaștere: a) recunoașterea de persoane; b) recunoașterea de obiecte;

2) după caracterul și varietățile (categoriile) semnelor distinctive ale obiectelor prezentate spre recunoaștere: a) recunoașterea în baza trăsăturilor statice; b) recunoașterea în baza trăsăturilor dinamice;

3) după categoria și trăsăturile subiecților identificatori cărora li se prezintă obiecte sau persoane spre recunoaștere: a) după criteriul de vârstă; b) în dependență de statutul procesual al subiectului identificator¹⁶.

Identificarea se poate face dintr-un grup, compus din cel ce urmează a fi identificat și alte persoane cu trăsături asemănătoare, sau se poate realiza, în aceleași condiții, după fotografie. Or, recunoașterea din grup constituie regula în materie, aspect explicabil întrucât în acest mod nu sunt denaturate caracteristicile persoanei și nici percepția pe care cel ce efectuează recunoașterea o are despre cel identificat¹⁷.

De regulă, pentru recunoaștere se prezintă nemijlocit înseși obiectele în natură. Însă dacă acest fapt nu este posibil, atunci se prezintă pozele fotografice ale acestor obiecte¹⁸.

---

¹³ Sledstvennâe deistviia. Kriminalisticeskie rekomendații. Tipovâe obrazțâ dokumentov, *op. cit.*, p. 168–169.

¹⁴ M. Gheorghită, *op. cit.*, p. 614.

¹⁵ Sledstvennâe deistviia. Kriminalisticeskie rekomendații. Tipovâe obrazțâ dokumentov, *op. cit.*, p. 172–176.

¹⁶ *Ibidem*, s. 167.

¹⁷ R. Slăvoiu, *op. cit.*, p. 448.

¹⁸ M. Gheorghită, *op. cit.*, p. 614.

Reglementările din domeniu impun o procedură prealabilă identificării propriu-zise. Astfel, după ce măsura a fost dispusă și înainte ca identificarea să fie realizată, persoana care face identificarea va fi audiată cu privire la cel pe care urmează să îl identifice, urmând să îi descrie toate caracteristicile pe care le-a perceput (spre exemplu: sex, vârstă, talie, rasă, semne particulare) și să indice împrejurările în care l-a văzut. Persoana care face identificarea este întrebată totodată dacă a mai participat anterior la o altă procedură de identificare privind aceeași persoană ori dacă persoana de identificat i-a fost indicată ori descrisă anterior.

Această etapă prealabilă se impune pentru a se evita o identificare greșită, întrucât recunoașterea are la bază reactivarea memoriei, astfel că trebuie să se țină cont de legile psihice care stau la baza procesului cognitiv, de condițiile obiective și subiective care influențează percepția, stocarea și redarea. Pe de altă parte, se urmărește a se stabili și dacă cel ce face recunoașterea a luat sau nu contact cu cel identificat și în alte împrejurări decât cele ale comiterii infracțiunii, aspect important în etapa aprecierii probei obținute prin acest procedeu¹⁹.

La ascultarea prealabilă a persoanei trebuie să se clarifice, înainte de toate, împrejurările care puteau facilita sau, dimpotrivă, îngreunau procesele de percepere și memorare a informației privind obiectele de identificat. Celui ascultat i se va solicita să specifice timpul, distanța și poziția din care a perceput persoana sau obiectele ce necesită a fi recunoscute. Lui i se va cere, de asemenea, să precizeze condițiile climaterice și de iluminare în care a perceput prezența unor factori de bruijaj fonic sau a obstacolelor fizice de natură să influențeze calitatea percepției. Datele privind timpul și distanța de la care s-a exercitat observarea, având o importanță deosebită, trebuie clarificate și sub aspectul modului în care cel ascultat le-a apreciat – din ochi sau în baza instrumentarelor (ceas, metru etc.) de măsurare.

În legătură cu ascultarea, trebuie să se clarifice și împrejurările de ordin subiectiv care au putut influența reprezentarea de către cel ascultat a persoanei sau obiectelor ce urmează a fi prezentate spre recunoaștere. În primul rând, acesta va fi întrebat dacă a cunoscut persoana sau obiectul în cauză, când și cu ce ocazie a contactat cu ele anterior. Apoi se va preciza dacă organele de simț funcționează normal²⁰. Dacă în această privință există anumite dubii, organul de cercetare poate proceda la verificarea posibilităților perceptivă ale celui ascultat pe cale experimentală sau printr-o expertiză medico-legală. Astfel, în vederea stabilirii capacității de recepționare a culorii, de exemplu, se pot folosi tăblițele cromatografice sau anumite obiecte multicolore. Pentru clarificarea caracteristicilor privind forma obiectelor, se vor folosi diverse cataloage, fotografii, dispozitive, orice alte obiecte-model, dacă acestea nu reprezintă elemente sugestive pentru cel ascultat. Se va preciza neapărat modul în care s-a efectuat observarea și reținerea informației (spontan, involuntar sau premeditat, fiind instigat de anumite interese), trăirile emoționale care au optimizat sau, dimpotrivă, au perturbat procesul de percepție. Victima, în plus, va fi chestionată și cu privire la suferințele fizice

---

¹⁹ R. Slăvoiu, *op. cit.*, p. 450.

²⁰ S. Doraș, *op. cit.*, p. 430–431.

și morale suportate în urma actului infracțional, știute fiind repercusiunile acestora asupra acuității senzoriale.

În ipoteza în care persoana ascultată susține că ar putea recunoaște persoana sau obiectul asupra căruia a făcut declarații, se va trece la a doua fază a ascultării, fază în care martorului, victimei li se vor cere să specifice semnalmentele persoanei sau caracteristicile obiectului de identificat. Este indicat ca prezentarea verbală a semnalmentelor și a elementelor caracteristice să se desfășoare liber, fără ca organul care conduce ascultarea să intervină tendențios sau cu întrebări și observații sugestive²¹.

Având în vedere că, după finalizarea activității, se întocmește un proces-verbal în care sunt indicate numele, prenumele și adresa persoanelor din grupul de identificare (acestea fiind informații cu caracter personal), înscris care face parte din dosarul cauzei, procedeul poate pune probleme legate de respectarea dreptului la viață privată.

În acest sens, pot fi dezbătute două probleme distincte, în funcție de tipul de recunoaștere ce urmează a fi efectuat și persoanele vizate:

1) în ceea ce privește recunoașterea din grup, considerăm că persoanele care sunt prezentate trebuie să își dea consimțământul cu privire la participarea lor la procedură. În doctrină se susține că norma legală ar trebui să prevadă expres necesitatea consimțământului scris al celor care nu sunt implicați în cauză, atât referitor la participarea propriu-zisă la recunoaștere, cât și în legătură cu dezvăluirea în cadrul dosarului penal a datelor personale și a imaginilor sau filmărilor efectuate cu ocazia recunoașterii. Și în ceea ce privește participarea bănuțului sau a învinuțului la acest tip de recunoaștere este, de asemenea, necesar un consimțământ valabil exprimat, mai ales că procedeul probatoriu poate conduce la obținerea unei probe în defavoarea sa. În plus, este de remarcat că textele de lege nu instituie reguli de participare obligatorie a anumitor categorii de persoane la efectuarea recunoașterii din grup și nici metodele legale prin care bănuțului sau învinuțului ar putea fi obligat să ia parte la acest procedeu probatoriu²²;

2) referitor la recunoașterea după fotografii, spre deosebire de cea din grup, persoanele ale căror date și imagini apar în planșele fotografice nu au cunoștință de această activitate și nici nu li se cere consimțământul. Datele de identitate (nume, IDNP, data nașterii, adresa) apar alături de fotografie (de obicei pe verso-ul planșei fotografice) și în mod automat sunt inserate în dosar, fiind accesibile unui număr nelimitat de persoane, în funcție de etapa procesuală în care se află cauza. Și în această situație considerăm că ar fi necesar un consimțământ prealabil al persoanelor cu privire la folosirea fotografiilor în procedurile penale (eventual, un acord dat în momentul eliberării actelor de identitate) sau cel puțin notificarea lor ulterioară cu privire la utilizarea datelor și fotografiilor în cadrul unui proces penal²³.

Pentru ca prezentarea spre recunoaștere să asigure identificarea precisă și obiectivă a persoanelor și obiectelor ce interesează justiția, este necesar ca ea să se

²¹ *Ibidem*, p. 431.

²² R. Slăvoiu, *op. cit.*, p. 448

²³ *Ibidem*, p. 448–449.

desfășurare în condiții asemănătoare celor care au existat în momentul de contact inițial al celui chemat să recunoască. Această regulă impune organului de cercetare determinarea în prealabil a locului și timpului prezentării pentru recunoaștere, pregătirea ambianței și a obiectelor cu a căror aplicare se va realiza²⁴.

Pentru efectuarea prezentării spre recunoaștere este necesară întrunirea cumulativă a mai multor condiții, la care sunt atribuite:

1) prezența unei cauze penale intentate în privința faptului care a determinat necesitatea efectuării prezentării spre recunoaștere;

2) prezența unui subiect special care poate figura în calitate de identificator. Or, conform prevederilor legii procesual-penale, în caz de necesitate, organul de urmărire penală poate prezenta spre recunoaștere martorului, părții vătămate, bănuțului, învinuțului anumite obiecte, persoane etc.;

3) audierea prealabilă a celui care urmează să recunoască un obiect sau o persoană. În baza alin. 1 art. 116 Cod de procedură penală al Republicii Moldova, organul de urmărire penală audiază martorul, partea vătămată, bănuțul, învinuțul asupra circumstanțelor în care au văzut persoana, obiectul, precum și asupra semnelor și particularităților distinctive după care ar putea să le recunoască. Această condiție mai presupune și prezența unui proces-verbal de audiere a persoanei care urmează să recunoască persoane, obiecte etc. În lipsa acestuia, chiar în condițiile în care la începutul acțiunii de urmărire penală au fost clarificate semnele și particularitățile distinctive care fac posibilă recunoașterea, procedeu probatoriu vizat va fi considerat ilegal.

4) până la începutul acțiunii de urmărire penală, persoana care va recunoaște nu trebuie să vizualizeze persoanele sau obiectele care vor fi prezentate pentru a fi recunoscute;

5) la prezentarea spre recunoaștere participă doar un singur subiect identificator;

6) persoana sau obiectul sunt prezentate pentru a fi recunoscute împreună cu alte persoane sau obiecte similare, asemănătoare după exterior. Numărul de obiecte sau persoane prezentate spre recunoaștere nu poate fi mai mic de patru. Această regulă nu se aplică în cazul prezentării cadavrului pentru a fi recunoscut;

7) subiectului identificator nu i se pot adresa întrebări sugestive;

8) este inadmisibilă încălcarea drepturilor și a intereselor legitime atât ale celor antrenati în activitatea de prezentare spre recunoaștere, precum și ale altor persoane;

9) este interzisă înjosirea onoarei și demnității persoanelor care participă la prezentarea spre recunoaștere și punerea în pericol a sănătății acestora²⁵;

10) este prezentat pentru recunoaștere doar acel obiect ce are legătură cu evenimentul, faptul cercetat în cadrul cauzei penale;

11) se prezintă spre recunoaștere doar obiectul ale cărui trăsături s-au reflectat în memoria potențialului subiect identificator;

²⁴ S. Doraș, *op. cit.*, p. 432.

²⁵ Râjakov A. P. Sledstvennâe deistviia (poneatie, vidă, poreadok proizvodstva). Izdatelskii Dom «Infra-M», Moskva, 2001, s. 27.

12) prezentarea spre recunoaștere este efectuată doar în cazurile în care subiectul identificator este în stare să identifice obiectul;

13) nu se admite prezentarea repetată spre recunoaștere a unuia și aceluiași obiect (în situația în care recunoașterea a fost efectuată în baza fotografiei sau a înregistrării video, după descoperirea acestuia, el poate fi prezentat spre recunoaștere în modul obișnuit)²⁶.

Subiect al prezentării spre recunoaștere poate fi orice martor, bănuțit, învinuit, inculpat, capabil potrivit datelor sale fizice și psihice de a percepe și a reproduce corect informația ce vizează semnele obiectelor prezentate pentru a fi recunoscute²⁷.

În continuare, vom atrage atenția la faptul că jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în materia utilizării fotografiilor a vizat atât ipoteza persoanelor care nu sunt suspectate de comiterea unei infracțiuni, cât și pe cea a recunoașterii indivizilor acuzați de săvârșirea faptei penale.

Astfel, într-o cauză²⁸ reclamantul a fost fotografiat de polițiști cu ocazia unei demonstrații publice, iar fotografia a fost folosită ulterior pentru identificarea sa și obținerea datelor sale personale. Reclamantul a invocat o încălcare a dreptului la viață privată și imposibilitatea de a contesta măsurile. Comisia a decis că în cauză este aplicabil art. 8 din Convenție²⁹ (cauza a fost radiată de pe rol datorită înțelegerii amiabile, constând în plata de despăgubiri și distrugerea tuturor fotografiilor și negativelor aflate în posesia statului)³⁰.

Într-o altă cauză³¹ s-a decis că nu există nicio problemă de analizat în ipoteza utilizării albumelor fotografice, deoarece acestea erau folosite doar pentru identificarea autorilor infracțiunilor, iar fotografiile nu au ajuns în posesia poliției printr-o ingerință în viața privată, ci fuseseră remise voluntar în momentul obținerii pașaportului sau fuseseră obținute cu ocazia arestărilor anterioare.

Curtea a mai decis că filmarea persoanei acuzate și folosirea acestei înregistrări în vederea identificării sale ca autor al unei tâlhării este o măsură contrară art. 8 din Convenție. În speță, reclamantul a fost citat la secția de poliție pentru a participa la o recunoaștere din grup, dar a refuzat să ia parte la procedeu probatoriu. Ofițerii de poliție au cerut suportul tehnic al personalului care se ocupa de camerele de supraveghere din cadrul secției și l-au filmat pe reclamant în timp ce se afla în localul

---

²⁶ Sledstvennâe deistviia. Kriminalisticeskie rekomendații. Tipovâe obrazțâ dokumentov, *op. cit.*, p. 167.

²⁷ M. Gheorghită, *op. cit.*, p. 616.

²⁸ Hotărârea CtEDO în Cauza *Friedl vs. Austria*, nr. 15225/89 din 31 ianuarie 1995 [online] [citat 09.04.2023], disponibil pe <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57917>; R. Slăvoiu, *op. cit.*, p. 448-449.

²⁹ Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale din 04 noiembrie 1950, semnată de către RM la 13 iulie 1995, ratificată prin Hotărârea Parlamentului RM nr. 1298-XIII din 24 iulie 1999. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 54-55/502, 1999.

³⁰ R. Slăvoiu, *op. cit.*, p. 449.

³¹ Hotărârea CtEDO în Cauza *Lupker vs. Olanda*, nr. 18395/91 din 7 decembrie 1992 [online] [citat 11.04.2023], disponibil pe <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-1433>.

poliției. Guvernul a invocat că filmarea nu a avut loc într-un spațiu privat și că reclamantul cunoștea că este filmat de camerele de supraveghere deoarece acestea erau vizibile, astfel că nu există nicio așteptare legitimă cu privire la intimitate în astfel de circumstanțe. Curtea a respins aceste argumente arătând că, deși camerele de supraveghere nu constituie *per se* o încălcare a drepturilor prevăzute în art. 8 din Convenție, în speță ofițerii de poliție modificaseră poziția acestora astfel încât să prindă cadre clare cu reclamantul, după care au inclus aceste cadre într-un material video cu alte persoane pe care l-au folosit la recunoașterea judiciară. Curtea a indicat că reclamantul nu avea niciun indiciu cu privire la modalitatea în care va fi folosit materialul video surprins de camerele de supraveghere, cu atât mai puțin că acesta va fi utilizat la recunoaștere, furnizând o probă în defavoarea sa în procesul penal. Modalitatea în care a acționat poliția a depășit astfel modul normal de folosire a camerelor de supraveghere și a constituit o procesare și o colectare de date personale³².

Printre mijloacele tehnice de fixare a prezentării spre recunoaștere, pe primul plan se situează fotografia judiciară. Pentru a se asigura fixarea celor mai semnificative momente și a rezultatelor recunoașterii, în cadrul acestei activități este indicat să se execute trei fotografii: a persoanelor sau obiectelor prezentate în grup, care să demonstreze măsura în care s-au respectat cerințele legii privind calitățile persoanelor ori ale obiectelor din grupul de prezentat; a momentului când cel ce recunoaște indică persoana sau obiectul identificat, din care să rezulte că din grupul prezentat a fost recunoscută o anumită persoană sau obiect; a persoanei sau obiectului recunoscut, executată în modul în care să redea elementele caracteristice ale acestora. Dacă identificarea se bazează pe caracteristici cromatice, este indicat să se recurgă la fotografia color.

O metodă modernă de fixare folosită cu mult succes în cadrul prezentării spre recunoaștere este înregistrarea video. Principalul ei avantaj rezidă în capacitatea videofonogramei judiciare de a reda sincron și simultan imaginea și declarațiile celor ce participă în mod activ la realizarea recunoașterii. Din perspectivă tactică, fixarea video presupune, ca și în cazul fotografiei judiciare, înregistrarea condițiilor în care s-a desfășurat recunoașterea, a grupului prezentat, a momentului de recunoaștere, a persoanei sau obiectului recunoscut și, în mod deosebit, a declarațiilor celui ce a făcut recunoașterea³³.

Legea nu impune restricții nici în legătură cu cel ce face identificarea și nici cu cel ce urmează a fi identificat. Chiar dacă procedeu se folosește în special în ceea ce-l privește pe făptuitor, nu este exclus ca un martor să fie solicitat, spre exemplu, pentru a indica persoana vătămată (de pildă, atunci când sunt suspiciuni că cel care a formulat plângerea pentru o infracțiune de violență ar fi fost într-adevăr la locul faptei, suferind leziunile constatate) sau pentru a identifica un alt martor care refuză să facă

---

³² R. Slăvoiu, *op. cit.*, p. 449–450; Hotărârea CtEDO în Cauza *Perry vs. Marea Britanie*, nr. 63737/00 din 17 iulie 2003 [online] [citat 11.04.2023], disponibil pe <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61228>.

³³ S. Doraș, *op. cit.*, p. 436.

declarație, susținând că nu are cunoștință de infracțiune³⁴.

Până la începerea prezentării spre recunoaștere, trebuie să fie luate măsurile respective de precauție ca cel ce este chemat să recunoască să nu se întâlnească cu cel ce urmează a fi recunoscut³⁵. Deci identificarea se desfășoară astfel încât persoanele care urmează să fie identificate să nu o vadă pe cea care le identifică. Lipsa contactului vizual direct furnizează o stare de siguranță și relaxare aptă a genera parametrilor optimi pentru recunoaștere și elimină riscul unor intimidări ori amenințări verbale sau nonverbale în timpul procedurii probatorii. Se poate considera că acest aspect reprezintă și o măsură de protecție, însă ea are numai caracter provizoriu întrucât identitatea persoanei care face recunoașterea se va regăsi în cuprinsul procesului-verbal întocmit ulterior, act ce poate fi cunoscut de suspect sau inculpat cu ocazia studierii dosarului³⁶.

În cazul în care mai multe persoane sunt chemate să identifice aceeași persoană (spre exemplu, persoanele vătămate sau martorii oculari sunt solicitați să facă identificarea făptuitorului), organele judiciare iau măsuri astfel încât să fie evitată comunicarea între cei care au făcut identificarea și cei care urmează să o efectueze. Dacă aceeași persoană urmează să participe la mai multe proceduri de identificare, se vor lua măsuri ca persoana supusă identificării să fie situată între persoane diferite de cele ce au participat la procedurile anterioare³⁷.

Recunoașterea este una dintre cele mai eficiente forme procesuale de verificare a probelor, inclusiv a celor rezultate din prezentarea spre recunoaștere. Verificarea rezultatelor prezentării spre recunoaștere, confruntarea lor cu alte lucruri și fapte permit organului de cercetare să-și formeze convingerea intimă asupra identității persoanelor și obiectelor aflate într-un raport sau altul cu infracțiunea săvârșită ori cu autorul acesteia ca, în cele din urmă, să contribuie la justa soluționare a cauzei³⁸. Necăutând la aceasta, se întâlnesc și situații când organele de urmărire penală ignoră necesitatea efectuării acestei acțiuni de urmărire penală. Astfel, în cauza *Taraburca vs. Moldova*³⁹, reclamantul s-a plâns de faptul că procurorii nu au organizat o prezentare spre recunoaștere, deși el a solicitat acest lucru, nu au identificat celelalte persoane care au fost deținute împreună cu el, în perioada 8–10 aprilie 2009, pentru a verifica declarațiile lui despre semnele vizibile de maltratare de pe față. Curtea a considerat că eșecul de a efectua o urmărire penală adecvată în privința plângerii reclamantului de maltratare, întârzierile inexplicabile din timpul investigării acelor acuzații și întârzierea de a informa reclamantul despre rezultatele acesteia, faptul că acea parte a investigației a fost efectuată de către autoritatea care i-a angajat pe majoritatea celor acuzați de maltratare sau de tolerarea

³⁴ R. Slăvoiu, *op. cit.*, p. 450–451.

³⁵ M. Gheorghiuță, *op. cit.*, p. 623.

³⁶ R. Slăvoiu, *op. cit.*, p. 451.

³⁷ *Ibidem*, p. 452.

³⁸ S. Doraș, *op. cit.*, p. 451.

³⁹ Hotărârea CtEDO în Cauza *Taraburca c. Moldovei*, nr. 18919/10 din 6 decembrie 2011 [online] [citat 11.04.2023], disponibil pe <http://agent.gov.md/wp-content/uploads/2015/04/TARABURCA-RO.pdf>.

acesteia, precum și eșecul de a reacționa la semnele clare de maltratare de pe fața reclamantului, și eșecul de a încerca să obțină probe pentru identificarea co-deținuților sau de a organiza o prezentare spre recunoaștere, sunt incompatibile cu cerințele procedurale ale art. 3 al Convenției europene a drepturilor omului⁴⁰.

În situația în care persoana chemată să recunoască declară că recunoașterea nu este posibilă din cauza lipsei unor semne de identitate caracteristice, ei i se va cere să stabilească dacă în componența grupului prezentat se află vreo persoană asemănătoare după anumite caracteristici cu cea despre care a declarat în cadrul audierii preliminare. Determinarea apartenenței la grup, în anumite situații, poate avea importanță pentru orientarea de mai departe a activității de urmărire penală, înaintarea și verificarea versiunilor respective. Nu trebuie scăpat din vedere, de asemenea, faptul că, în momentul prezentării spre recunoaștere, persoana în cauză poate suferi modificări de natură să îngreuneze recunoașterea, după cum nu se acceptă ca cel chemat să recunoască să fi uitat elementele de detaliu ale persoanei ce urmează a fi recunoscută⁴¹.

Ca și orice alt procedeu probatoriu, și recunoașterea poate fi contestată. Dintre aspectele relevante care ar putea fi invocate, amintim: se poate susține că descrierea anterioară a persoanei chemate să efectueze recunoașterea nu corespunde cu semnalmentele reale ale celui recunoscut, că persoanele necunoscute din grup sau din fotografii nu au caracteristici asemănătoare cu cel recunoscut, că în mod voit persoana recunoscută a fost prezentată la recunoaștere în anumite circumstanțe (spre exemplu, cu un tricou albastru, în condițiile în care martorul declarase că autorul ar fi purtat un astfel de obiect vestimentar) sau că cel chemat să recunoască persoana nu ar fi putut în mod real să o indice deoarece nu fusese prezentă la locul comiterii faptei. În asemenea cazuri pot fi administrate alte mijloace de probă care să clarifice situația, precum confruntarea sau chiar o nouă recunoaștere cu modificarea detaliilor semnalate ca fiind neconforme⁴².

Concluzii și recomandări

Conform prevederilor legale, pot fi prezentate spre recunoaștere doar obiecte omogene. În acest fel, în caz de prezentare spre recunoaștere a unui număr mare de obiecte neomogene, organul de urmărire penală nu doar că este nevoit să efectueze multiple operațiuni nejustificate, conexe acestei acțiuni de urmărire penală, dar și să întocmească mai multe procese-verbale de prezentare spre recunoaștere care, practic, nu se deosebesc unul de celălalt. Or, în vederea asigurării operativității cercetării, ar fi relevantă recunoașterea dreptului organului de urmărire penală de a fixa într-un singur proces-verbal toate obiectele prezentate spre recunoaștere participanților la proces

---

⁴⁰ I. Dolea, *Codul de procedură penală al Republicii Moldova. Comentariu aplicativ*, ediția a 2-a, Editura Cartea Juridică, Chișinău, 2020, p. 392.

⁴¹ M. Gheorghiuță, *op. cit.*, p. 625.

⁴² R. Slăvoiu, *op. cit.*, p. 452.

(desigur, cu respectarea regulii ca numărul de obiecte de același gen prezentate spre recunoaștere să nu fie mai mic de trei).

De asemenea, reținem că recunoașterea obiectelor, uneori, are loc în cadrul percheziției sau ridicării, când partea vătămată asistând la aceste acțiuni de urmărire penală observă în încăperea obiectul care i-a aparținut. În asemenea situații, în vederea eficientizării cercetării cauzelor penale, ar fi rațională includerea faptului „*recunoașterii*” în procesul-verbal de percheziție. Perfectarea „*recunoașterii*” în baza unui proces-verbal separat și detașarea artificială a acestei acțiuni de urmărire penală de percheziție nu sunt obligatorii. Or, în astfel de cazuri, putem folosi dreptul de a indica observațiile tuturor participanților cu ocazia efectuării percheziției, fiind posibilă reflectarea în procesul-verbal și a faptului privind recunoașterea anumitor obiecte.

În continuare, menționăm că în conținutul art. 116 Cod de procedură penală nu este specificat scopul prezentării spre recunoaștere, vorbindu-se doar despre efectuarea ei „doar în cazurile când este necesar de a prezenta o persoană spre recunoaștere”. Din acest considerent este oportună completarea acestei norme procesual-penale cu alin. 1¹ în următoarea redacție: „*Prezentarea spre recunoaștere este efectuată pentru a stabili identitatea sau diferența persoanei sau obiectului prezentate spre vizualizare cu persoana sau obiectul observate anterior*”.

De asemenea, recomandăm cu caracter *de lege ferenda* același articol din Codul de procedură penală al Republicii Moldova care urmează a fi completat cu alin. 1² în următoarea redacție „*În cazul persoanelor care nu sunt implicate în cauza penală este necesar acordul în scris al acestora privind participarea la prezentarea spre recunoaștere, cât și privind dezvăluirea datelor personale acumulate în dosar cu ocazia efectuării prezentării spre recunoaștere*”.

BIBLIOGRAFIE

Dolea I. (2020), *Codul de procedură penală al Republicii Moldova. Comentariu aplicativ*, ediția a 2-a, Editura Cartea Juridică, Chișinău.

Doraș S. (2011), *Criminalistica*, Editura Cartea Juridică, Chișinău.

Gheorghită M. (2017), *Tratat de criminalistică*, F. E. P. „Tipografia Centrală”, Chișinău.

Ionescu L., Sandu D. (2011), *Identificarea criminalistică*, ediția a 2-a, Editura C.H. BECK. București.

Slăvoiu R. (2016), *Protecția penală a vieții private*, Editura Universul Juridic, București.